

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתקסט

ערב שבת קודש
פרשת תרומה
ה' באדר ה'תשע"ג

יוצא לאור עלידי
מכון ליובאוויטש שעליד
צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ה' באדר ה'תשע"ג - י"ב באדר ה'תשע"ג

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ה' באדר	הלי תלמוד תורה פרק ב-ד.	הלי ערכין וחרמין פרק ג.	מ"ע יא.
ש"ק	ו' באדר	פרק ה-ז.	פרק ד.	מ"ע רט.
א'	ז' באדר	הלי עבודת כוכבים וחקותיהם.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ה.	מל"ת י. מז. ס. ו. ה. ב. ג. ד. טו. מ"ע קפו. מל"ת כג. כד.
ב'	ח' באדר	פרק ד-ו.	פרק ו.	מל"ת טז. יז. יח. יט. כ. כא. כו. כז. כח. כט. יד. ת. ט. ז.
ג'	ט' באדר	פרק ז-ט.	פרק ז.	מל"ת יא. יב. יג. מ"ע קפה. מל"ת כה. כב. מח. נ. נא. ל. לג. לא. לב.
ד'	י' באדר	פרק י-יב.	פרק ח.	מל"ת לה. לח. לו. לז. לד. מג. מד. מ. לט. מא. מה. קעא.
ה'	י"א באדר	הלי תשובה.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	תהי ידך וגו'. ספר זרעים והוא ספר שביעי.. הלי כלאים.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע עג.
ו'	י"ב באדר	פרק ד-ו.	פרק ב.	מ"ע עג.

זמני השבוע*

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחה החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה	
5.51	5.26.8	12.25	11.55	9.07	6.31	5.32	5.11	4.24	ו', ה' באדר
5.52	5.27.6	12.25	11.55	9.07	6.30	5.31	5.10	4.23	ש"ק, ו' באדר
5.53	5.28.5	12.25	11.55	9.06	6.29	5.30	5.09	4.22	א', ז' באדר
5.54	5.29.3	12.25	11.55	9.06	6.28	5.29	5.08	4.21	ב', ח' באדר
5.55	5.30.1	12.25	11.55	9.05	6.27	5.28	5.07	4.20	ג', ט' באדר
5.55	5.31.0	12.25	11.55	9.05	6.26	5.27	5.06	4.19	ד', י' באדר
5.56	5.31.8	12.25	11.55	9.04	6.25	5.26	5.05	4.18	ה', י"א באדר
5.57	5.32.6	12.25	11.55	9.04	6.23	5.25	5.04	4.17	ו', י"ב באדר

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדח"ז בסידורו ('סדר הכנסת שבת') מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדח"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ
תרומה	6:04	4:50	6:05	5:05	6:04	4:55	5:08	6:07
תצווה (זכור)	6:09	4:56	6:11	5:11	6:10	5:01	5:14	6:12

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעליד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474 אינטרנט:

עשיותיו של האדם צריכות להיות 'לשמי'

מדוע דווקא במצוות התרומה התורה מצווה שעליה להיות לשם הקב"ה בלבד? • מהות המשכן – עשיית כל דבר לשמו של הקב"ה בלבד • הן עני המשפיל עצמו לקבל צדקה והן אדם השמח בחודש אדר בלי גבול – עליהם לעשות זאת לשם שמים במידה שווה • וגם בשמחת פורים, שבעיקרה היא גשמית, צריכה להיות מורגשת הכוונה 'לשמי' • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

ומדוע אומרת זאת התורה במיוחד במצווה זו? ולכאורה – הרי אדרבה: ידוע מאמר הבעל שם טוב⁶ שישנם עניינים שבהם לא נוגעת כל כך הכוונה (כמו בכל המצוות), עניין אחד הוא – טבילה במקווה: אפילו אם הטבילה היתה בשביל טעמים אחרים, ולא בשביל טהרה, ויתירה מזה, אפילו אם לא נתכוון כלל לטבול, אלא נפל עליו הגל, אזי נעשה טהור⁷. ועניין שני – נתינת צדקה, שבה לא נוגע כל כך הטעמים שבגללם נותן צדקה, ויתירה מזה, אפילו אם נתינת הצדקה היתה ללא כוונה כלל, שאיבד ממון ומצאו עני, כך, שלא נתכוון כלל לתת לעני, הרי כיוון שהעני קיבל את ממונו, קיים בכך עניין של צדקה. וכמו כללות מצוות שכחה⁸.

ואינו מובן: בשאר המצוות שבהם נוגעת יותר הכוונה – לא הבהירה התורה שצריכות להיעשות

א. בשנה פשוטה מסתיימים העניינים ד"שוכבי"ם" בפרשת משפטים¹, שאז מתתקנים כבר כל העניינים, ומתחילים לקרוא פרשת תרומה, שתוכנה – "ועשו לי מקדש" (מקדש דאיקרי משכן ומשכן דאיקרי מקדש²) ושכנתי בתוכם³.

ב. על⁴ הפסוק⁵ "ויקחו לי תרומה", אומר רש"י "לי לשמי", היינו, שנתינת התרומה לנדבת המשכן תהיה בשביל הקב"ה, ולא בשביל פניות צדדיות. ואינו מובן: מדוע דווקא במצווה זו הזהירה התורה יותר מבשאר מצוות, שעשייתה תהיה לשמו יתברך – כל המצוות צריכים לעשות לשמו,

(1) ראה נטעי גבריאל (הל' חנוכה) ימי השוכבי"ם ע' תלג ואילך. ע' תעב ואילך. וש"נ. וראה גם התוועדויות תשמ"ט ח"ב ע' 185 הערה 60. וש"נ.

(2) עירובין ב, סע"א.

(3) תרומה כה, ח.

(4) מכאן עד סוף סעיף ד – הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר (באידית), ונדפס בלקו"ש ח"ג ע' 908 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

(5) תרומה כה, ב.

(6) ראה ספר בעש"ט עה"ת יתרו סי"ד הערה יט. ר"פ תרומה.

(7) ראה סי"ב. מגדל עז (כפ"ח, תש"מ) ע' תכה הערה 2. וש"נ.

(8) ראה חגיגה יט, א.

(8) ספרי ופרש"י תצא כד, יט.

– והמענה על זה, כאמור, כיוון שהכוונה העליונה היא שיהיה חסד וצדקה בעולם, ואם כל אחד היה מקבל השפעתו שלא באמצעות מישהו אחר, לא היה צדקה וחסד בעולם. –

וזהו מה שדורשים מהעני המקבל – שלקחת הצדקה תהיה בכדי למלא את הכוונה העליונה, שתהיה עשיית צדקה בעולם. וזהו ציווי התורה "ויקחו לי תרומה", שלקחת הצדקה תהיה לשמי.

ד. ציווי והוראת התורה מהווה נתינת כוח, ובכן, היכן צריכים נתינת כוח במיוחד כדי לפעול בעצמו שתהיה הפעולה לשמו יתברך – ב"ויקחו".

ב"ויתנו" – אין צורך בנתינת כוח מיוחדת שיהיה לשמה, כי (אף-על-פי שבנתינת הצדקה לא נוגעת כל כך הכוונה, כאמור לעיל, מכל מקום מובן, שזהו מן הסתם לשמה, כי):

(א) ממון הוא דבר שבו יכול לקנות חיי נפשו¹⁶, ובפרט אם התייגע על זה בכל כוחות נפשו¹⁷. ואם כן, כאשר פועל בעצמו אתכפיא ליתן את הממון לצדקה, עושה זאת מן הסתם לשמה.

(ב) כיוון שבנתינת הצדקה מקיים הנותן מצווה, הנה כאשר יהודי עושה מצווה, עושה זאת מן הסתם בשביל הקב"ה.

נוסף לכך יש גם עצה – ליתן צדקה ללא פרסום, מתן בסתר, שאז נקל יותר לפעול בעצמו שתהיה הנתינה לשמה.

מה שאין כן בקבלת הצדקה – הרי: (א) העני ואביון אינו צריך להתייגע בעצמו בכדי ליטול את הצדקה; הוא מקבל את הצדקה להחיות נפשו ונפשות בני ביתו (ועד כדי כך ההכרח בדבר, שאינו מתחשב בקשיים, ומבזה ומשפיל את עצמו¹⁸, כיוון שזקוק לכך). (ב) הוא לא צריך להתכוון לקיים מצווה בכך, שהרי הוא עושה זאת כדי שיוכל

לשמו יתברך, "לי", ודווקא בנתינת נדבות עבור המשכן – שלכאורה הרי זה בדוגמת נתינת צדקה, שלא נוגעת כל כך הכוונה, ובלבד שיבנה המשכן – אומרת התורה שצריך להיות "לי", "לשמי"?

והביאור בזה – שכל עניין המשכן הוא⁹ שיהודי יאחד את כל ענייניו עם הקב"ה, ועד שבדברי הרשות שלו יהיה "דעהו"¹⁰, ולכן מובן שבעניין זה נוגע שיהיה "לי לשמי", כיוון שזהו כל עניין המשכן – הייחוד עם הקב"ה.

ג. ויש להוסיף בביאור השייכות ד"ל לשמי" עם עניין "בכל דרכיך דעהו"⁹ – בהקדם דיוק לשון הפסוק "ויקחו לי תרומה":

לכאורה היה מתאים יותר הלשון "ויתנו לי תרומה", שהרי צריכים ליתן את התרומה, ונתינה זו צריכה להיות "לשמי"; ולמה נאמר "ויקחו לי תרומה", שלקחת התרומה צריכה להיות "לשמי"? אך העניין הוא – שבכך מרמזת התורה שקבלת הצדקה על-ידי העני צריכה להיות לשמו יתברך¹¹: ידוע שהקב"ה קבע בסדר הבריאה שיהיו עשיר ועני, והעני יהיה זקוק אל העשיר, בכדי שיהיה בעולם עניין משפיע ומקבל, עניין הצדקה¹².

– האמת היא שהקב"ה "זן את העולם כולו בטובו בחן בחסד וברחמים"¹³. הוא יתברך בעצמו מפרנס את כל העולם, עניים ועשירים. אלא שמפרנס את העניים באופן שנותן את חלקם אל העשירים שיתנו אותו לעניים. ובמילא, הצדקה שהעשיר נותן לעני אינה מה שנותן משלו, אלא זהו חלקו של העני שנתן הקב"ה בפיקדון לעשיר¹⁴. וכיוון שהקב"ה מפרנס את העניים, הרי היה יכול לתת את החלק שלהם באופן ישיר אליהם¹⁵; ולמה אופן הנתינה אליהם הוא על-ידי העשירים?

(9) ראה לקו"ש ח"ג ע' 907 ואילך.

(10) משלי ג, ו. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג.

(11) ראה ג"כ כש"ט סת"ל.

(12) שמור"ר פל"א, ה. תנחומא פרשתנו ט. ד"ה תקעו תרכ"ח פ"ב ואילך (סה"מ תרכ"ז ס"ע תכט ואילך).

(13) נוסח ברכה א' דברהמ"ז.

(14) ראה אוה"ח פרשתנו כב, ד. אלשיך משלי יח, טז. ראב"ע שם יט, יז. סה"מ קונטרסים ח"א קיט, א. ועוד.

(15) ב"ב יו"ד, א. נתבאר בד"ה א"ר שמואל בר נחמני תר"ץ (סה"מ קונטרסים שם).

(16) תניא פל"ז (מח, סע"ב).

(17) וכפי שרואים במוחש אצל בעלי עסקים, שמתייגעים בהעסק בכל עשר כחות נפשם, ולפעמים – ב"עשרים גרה" (ראה בהמאמר בסופו (לעיל ע' 380)), היינו, שמנצלים גם את עשר הכחות של נפש האלקית (מהנחה בלתי מוגה).

(18) וכפי שדרשו רז"ל (ברכות ו, ב) על הפסוק (תהלים יב, ט) "כרום זלות לבני אדם" – "כיוון שנצטרך אדם לבריות פניו משתנות ככרום" (מהנחה בלתי מוגה).

גופנית, כמבואר בלבוש¹⁹ החילוק שבין חנוכה לפורים, שחנוכה קשור עם רוחניות, ופורים קשור עם גשמיות, וכשם שאז היתה השמחה בגשמיות מצד היציאה "מאפילה לאור גדול", כך גם בכל שנה ושנה צריך להיות נרגש גדול השמחה מצד הצלת הגוף כפשוטו, מכל מקום, בזה גופא צריכה להיות נרגשת הכוונה – לשמו יתברך.

אין נפקאמינה כלל אם המדובר הוא אודות עני שצריך לקבל צדקה להחיות נפשו או המדובר הוא אודות מי ששמח בשמחה גדולה על הצלתו מאפילה לאור גדול; שני העניינים צריכים להיות בהשוואה, כי, כל העניינים צריכים להיות "לי לשמי"²⁰.

(קטעים מהתנועות ש"פ משפטים, מבה"ח אדר ה'תש"כ.
תורת מנחם כרך כז עמ' 390-393)

19) או"ח סתר"ע סק"ג.
20) חסר הסיום (המ"ל).

לפרנס את עצמו ובני ביתו. ולכן זקוק המקבל להוראה ונתינת כוח מיוחדת מהתורה, שגם פעולתו בקבלת הצדקה תהיה "לשמי". כיוון שנדרש מיהודי "בכל דרכיך דעה", שכל ענייניו יהיו חדורים בקדושה – הרי אין נפקאמינה מה היא עשייתו, אם הוא צריך להכריח את עצמו לעשות זאת, או שזהו דבר המוכרח לו; עניין של עונג או היפך מזה – כל מה שעושה צריך להיות לשמו יתברך, "בכל דרכיך דעה".

ולכן, ההוראה שתהיה העשייה לשמו יתברך, מרמזת התורה בעניין עשיית המשכן – כי, כאמור לעיל, עניין "ועשו לי מקדש" הוא העניין ד"בכל דרכיך דעה".

ה. וכן הוא גם בנוגע למדובר לעיל אודות השמחה בחודש אדר, שהיא שמחה בלי גבול – שגם היא צריכה להיות מצד ציוויו של הקב"ה שציווה לשמוח בחודש אדר.

ואף-על-פי ששמחת פורים צריכה להיות שמחה

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 276 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 140 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

תכלית הגלות היא הגאולה

'סמל' המכחיש את הגאולה

הביאור בפירושו רש"י בעניין "עצי שיטים" . . "יעקב אבינו צפה ברוח הקודש שעתידין ישראל לבנות משכן במדבר, והביא ארזים למצרים ונטעם וציוה לבניו ליטלם עמהם כשיצאו ממצרים כו".

[. .] נשאלת השאלה אצל "תלמיד ממולח":

מהו אמנם גודל ההכרח בפעולתו של יעקב אבינו בהבאת ונטיעת ארזים במצרים לצורך עשיית המשכן מאתיים ועשר שנים לפני הציווי של עשיית המשכן!?

והביאור בזה – מרמז רש"י ב"ינה של תורה" בהזכירו את שמו של בעל המאמר "רבי תנחומא": תנחומא הוא מלשון תנחומין, ולכן פירש רבי תנחומא ש"יעקב צפה ברוח הקודש" וכו' מכיוון שעניין זה מהווה נחמתן של ישראל:

כאשר בניישראל נמצאים בגלות מצרים במצב דקושי השעבוד עד לגזירת "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו" כו' וכו' – הרי מלבד ההבטחה ד"ואנכי אעלך גם עלה", שואבים הם עידוד ונחמה בראותם בעיניהם ממש את עצי הארזים שהביא יעקב ונטע במצרים מכיוון שצפה ברוח הקודש ש"עתידין לבנות משכן במדבר", ו"ציוה לבניו (ובניו לבניהם אחריהם, וכן הלאה) ליטלם עמהם כשיצאו ממצרים"!

כלומר עצי שיטים לצורך עשיית המשכן גופא – היו יכולים אמנם להשיג גם באופן אחר, אבל, כדי שתהיה נחמתן של ישראל (ענינו של רבי תנחומא) – הוצרך יעקב אבינו להביא ארזים ולנטעם במצרים, ולצוות לבניו שייטלום עמהם כשיצאו ממצרים, כדי שבמשך כל זמן גלות ושעבוד מצרים יהיו לנגד עיניהם עצי הארזים שנטעם יעקב אבינו על מנת שייטלום כשיצאו ממצרים, היינו שעצי ארזים אלה מסמלים וממחישים את גאולתן של ישראל.

ומכאן באים לעניין של נחמה גם בנוגע לגלותנו זה אחרון:

כשנמצאים בחשכת הגלות, "כל הגלויות נקראו על שם מצרים" במדבר העמים "נחש שרף ועקרב וצמאון גו", חושך כפול ומכופל של עקבות משיחא – אומר רבי תנחומא, מנחמם של ישראל, שאין להתפעל מחשכת הגלות, מכיוון שידועים שהתכלית והמטרה היא "לבנות משכן במדבר", היינו לעשות ממציאיות ה"מדבר" משכן ומקדש לו יתברך, דירה לו יתברך בתחתונים. עד לסיום הציווי "ועשו לי מקדש" כפשוטו בבית המקדש השלישי שבו יתגלה גם המשכן שעשה משה, משכן המדבר.

[. .] מכיוון שלאחרי כל זה עדיין לא בא – מתעוררת השאלה והדרישה והצעקה האמיתית של בני ישראל: "עד מתי?!... והמענה היחידי לשאלה ודרישה וצעקה זו הוא – שהקב"ה ממלא את בקשתם ודרישתם של ישראל, ומביא תיכף ומיד את הגאולה האמיתית והשלימה, גאולה כפשוטה בפועל ממש! וכמרומו בדיק לשונו של רש"י "פירש רבי תנחומא" – שעניין הנחמה (תנחומא) הוא באופן של "פירש": לא דרש, דרוש ופשט'ל יפה, כי אם פשטות העניין, היינו נחמה וגאולה כפשוטה ממש, שהרי לא ייתכן שה"גלות" יהיה בפועל ובפשטות, ואילו הנחמה – באופן של "דרש" בלבד...

(התוועדות תשמ"ז כרך ב, עמ' 548-550 ואילך)

נשי ובנות ישראל

מתנתו של הרבי ליום הולדתה של אמו • מדוע לומדים משנה ב'בית רבקה' • מבצע נרות-שבת-קודש הוא הכרח השעה כלימוד תורה לגברים • שלושת התנאים המתירים לאשה לצאת לעבוד • דיבור עם בנות על צניעות, וכיצד יכולות גם מי שאינן מוכשרות להגיע להישגים גבוהים • ועל ארגון שקיבל מהרבי עידוד והדרכה • חומר בפרסום ראשון

אם המלכות

בשנת תשכ"ד, השנה האחרונה לחיי אמו, הרבנית הצדקת מרת חנה ע"ה, העניק לה הרבי מתנה מיוחדת לכבוד יום הולדתה כ"ח בטבת (שחל אז ביום שני של פרשת בא):
את ההקדמה שבראש הכרך השלישי של לקוטי שיחות, שיצא לאור באותם ימים, חתם הרבי בתאריך של יום הולדתה: "כ"ח טבת ה'תשכ"ד, ברוקלין, נ.י."

בגלל פסק אדמו"ר הזקן

בשנת תשכ"ה פנה יו"ר מוסדות בית רבקה, הרה"ח הרב שמואל הלוי חפר, בשאלה אל הרבי. באותה תקופה נדרש עלידי משרד החינוך לשלב שיעורי משנה במסגרת הוראת תורה שבעל-פה, ומכיוון שיש האוסרים לימוד משנה לבנות שאל כיצד עליו לנהוג.

הרבי השיב במכתב דלהלן – וכך גם ב'יחידות' שזכה לה הרב חפר באותה תקופה: לימוד משנה לבנות – כן, אך לא מכיוון שזו דרישת המשרד, אלא מפני שרבנו הזקן כותב כך (הלכות תלמוד

תורה פרק א הלכה יד): "ומכל מקום גם הנשים חייבות ללמוד הלכות הצריכות להן לידע אותן כמו דיני נידה וטבילה ומליחה ואיסור ייחוד וכיוצא בהם, וכל מצוות עשה שאין הזמן גרמא, וכל מצוות לא תעשה של תורה ושל דברי-סופרים שהן מוזהרות בהן כאנשים".

הנה נוסח המכתב המלא (צילומו ב'פנימה' גיליון 12 עמ' 6):

ב"ה, כ"ד אלול תשכ"ה
ברוקלין

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ, מוה' שמואל שי שלום וברכה!

במענה למכתבו בעניין לימוד משניות ואגדה, הנה צ[ר]יך ל[היות] בהל[כות] הצריכות להן – ע[ל] פ[י] ה[לכות] תלמוד תורה לאד[מו"ר] הז[קן] ס[וף] פ[רק] א. ולסדר זה – מפני שאד[מו"ר] הז[קן] אומר כן.

בוודאי בקל ימצא 4-5 תלמידות להשלים הכתה. בברכת כתיבה וחתימה ט[ובה]
בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
ש.מ. סימפסון
מזכיר

(לימים שוחח הרבי על הנושא בהרחבה עם כ"ק האדמו"ר מבעלו שליט"א בחדש אדר תשמ"א).

הכרח השעה

ב'חידות' שהתקיימה בחורף תשל"ו אמר הרבי לאישיות תורנית (תוכן הדברים – בלתי מוגה כלל):

ישנם עניינים שהם הכרח וצורך השעה כמו לימוד התורה לנשים, ואין להתרגש מהרעש שעלול להיווצר ולהתחולל בו.

גם הענין דנרות־שבת־קודש אודותיו מדובר לאחרונה עורר סערה, אבל גם זה שייך להנ"ל ומוכרח הוא.

לעבודתה ב'בית רבקה' ('פנימה' גליון 12, שבט תשע"ג, עמ' 25):

לדבר עם הבנות על ענין של צניעות. בעלה, הרה"ת ר' זאב שי', אגרונם במקצועו, קיבל בשנה הראשונה לנישואיו את המענה הבא (שם עמ' 23):

בנוגע לפרנסתו: קדימה – שתהיה בענין שיוכל לנצל ידיעותיו בעבודת האדמה.

בנוגע לדירה (קנייתה) – תלוי במקום הפרנסה והתייעצות עם זוגתו תחי', אזכיר על הציון. לזוגתו – הצלחה בעבודת ההוראה בבית רבקה.

קליטת תלמידות חלשות

בקיץ תשכ"ב שאל הרב חפר אם לקלוט לסמינר למורות תלמידות חלשות ובלתי־מצטיינות. הרבי השיב בחיוב וציין את הסיבות – כי נוסף על הצורך במורות בשל המחסור במורות, עובדה היא, שבכוח הרצון ניתן להשפיע על התפתחות הכישרונות. זאת כמובן אם על־ידי־זה לא ייגרם חליה נזק רוחני לכלל אוכלוסיית התלמידות. להלן המכתב:

ב"ה, ט"ו תמוז, ה'תשכ"ב

ברוקלין, נ.י.

הו"ח א"א נו"נ עוסק בצ"צ כו', מו"ה שמואל שי' שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום ט' תמוז והקודמו...

בברכה לבשן[רות] ט[ובות] מהצלחתו בעבו[דת] הק[ודש]

(חי"ק)

במענה לשאלתו בהביא בחשבון המחסור במורות וכו' ומאיך גיסא – שרצון בכחו לפעול על הכשרון והתפתחותו – יש לדעתי להכניס הבנות תי' אודותן כותב למסגרת לימודים גדולה ככל האפשרי, אף שע[ד] ע[תה] לא הצטיינו כ[ל] כ[ך] (פרט באם יש חשש היזק הרבות, כמובן).

מאמר לרפואת חולה

בהתוועדות שבת פרשת בהר־בחוקותי תשכ"ד

עבודה לאשה – לא תמיד

אשה ששאלה את הרבי על יציאה לעבודה, נענתה (פורסם בתשורה לוי' תשס"ז ומשם 'פנימה' גליון 12 עמ' 7):

עיקר תפקיד בת ישראל נשואה – להיות עקרת הבית כדבעי, היינו הנהלת הבית בכלל, ובמיוחד גידול וחינוך הילדים, וזה מתאים ג[ם] כ[ן] למ[ה] שנ[אמר] כל כבודה בת מלך פנימה. בקושי התירו שתתעסק בעסק בחוץ – כשהו בחינוך בנ[י] [ישראל], כיון שלנשים יש רגש אמהי מיוחד לילדים, ובמילא השפעתם גדולה ועמוקה יותר, או – בכדי לפטור הבעל (העוסק בהתמדה בלימוד התורה) מדאגות פרנסה המוכרחת

או – כשהתעסקות הבעל בפרנסת ב[ני] ב[יתו], למרות השתדלותו בזה כמ[ן] שנ[אמר]: שארה כסותה לא יגרע אינה מספיקה, וזקוק לעזר אשתו בפרנסת הבית. היש בנדון שלהם אחד ממצבים הנ"ל?

[מובן שידוע מ[ה] שנ[אמר]: אשת חיל גו' סדין עשתה ותמכור גו' אבל בודאי אין זה סותר לתנאים הנ"ל הלקוחים משו[ן] לח[ן] ע[רוך] מה[לכות] צניעות וכי[צא] ב[זה]].

הצלחה בהוראה ודיבור על צניעות

בחודש אלול תשמ"א כתב הרבי על פתק שכתבה מרת מיכל כפלין, ובו בין השאר, ברכה

מתאימה, ואף אם היא עצמה לא תוכל לטפל בזה, הרי תוכל למצוא מישהי מתאימה.

אין צורך להתחיל במשהו גדול – אלא משהו שיתאים (בשלב ראשון) לכ־10 בנות.

הרבי הרחיב בקשר ל'אחינועים' [=הארגון של הגב' כגן], ואמר שזו פעולה מאוד רצויה וחיונית, במיוחד שהמיסיון נטפלים לעולים מרוסיה שלא יודעים הרבה על יהדות.

עכשיו – לפני הבחירות – השעה מתאימה להוציא מהמפלגות תקציבים. אחרי הבחירות כבר לא יתנו פרוטה.

הוסיף ואמר:

מכיוון שהנך נמצאת כאן – בארצות הברית – כדאי לנצל את הזמן לייסד משהו קבוע בשביל 'אחינועים', כלומר: כתובת פרטית או משרד לאיסוף תרומות, בשביל הארגון.

בתחילה הרבי אמר שכדאי היה שאחזור לארץ־הקודש עוד לפני חג הפסח, אבל הזכרתי שאנו מצפים כאן ללידת הנכד שאז יהיה צורך לעזור ליולדת בהכנות לפני החג. הרבי הסכים ואמר שגם כשאחזור אחרי חג־הפסח עוד יישאר חודש לבחירות ויהיה אפשר עוד לנצל; אבל גם כאן (בארצות הברית) לנצל הזמן לביסוס כספי.

(מסרתי לרבי אלבום קטן ובו תמונות מפעולותינו).

(מרת קוטס ע"ה, שנפטרה בכ"ה בשבט תשס"ה, פעלה רבות לקרוב בנות ונשים ליהדות בכלל ולחסידות במיוחד. היתה מקושרת לרבי).

אמר הרבי מאמר חסידות דיבור־המתחיל "רפאני ה' וארפא" (תורת מנחם כרך לט עמ' 427-432).

לאחר־מכן אמר הרבי למזכירו הרה"ח הרב יהודה לייב שי' גרונר כי אחת הסיבות לאמירת המאמר היא לרפואת רעייתו (מרת יהודית תחי'), שנפצעה והיתה מרותקת לביתה זמן רב.

ארגון לקירוב בנות

כך כתבה הד"ר חנה כגן תחי' למרת מרים קוטס ז"ל (כנראה בחורף תשל"ז):

אתמול הייתי ב'יחידות'; שאלתי את הרבי אם לשכור דירה שתשמש ל'מדרשה' ופנימייה לבנות המתקרבות, והרבי השיב:

זהו דבר חיוני, אך תחילה יש למצוא מישהי אחראית על־כך, כי זה לא עניין של מה בכך...

הזכרתי את שמך וציינתי שאת מצליחה מאוד בקירוב הבנות.

הרבי הגיב: זו מירושלים (ושהיתה בשוויץ), היא מתגוררת עתה בבני ברק!?

המשיך הרבי ואמר:

היא הצליחה בעבודתה כבר בירושלים, היא אחראית מאוד.

ושאל: האם הבעל מסכים שהיא תעסוק בכך? השבתי שכן, אך עכשיו היא בשמירה כו' ואפילו כתבה על דבר זה לרבי (מכתב שהבאתי עמי ומסרתי למזכירות הרבי מיד בבואי).

הרבי הביע הסכמתו ואמר: היא אשה מאוד

פרשת תרומה

זהב וכסף ונחשת (כה,ג)

מדוע נבנה המשכן גם מכסף ונחושת, והלוא הזהב הוא הנעלה והחשוב ביותר, ומן הראוי שהמשכן וכלי כליו יהיו רק מזהב? הרי אפילו הכלי שממנו השקנו את הבהמות לפני הקרבנות היה מזהב, כי "אין עניות במקום עשירות". מדוע אפוא השתמשו לבניית המשכן בכסף ובנחושת?
אלא שלוש המתכות האמורות רומזות לשלוש הדרגות והבחינות שבישראל: צדיקים, בעלי תשובה ורשעים.

כסף – רומז לצדיקים. כסף מלשון כיסופים ואהבה, מידת החסד. עבודת הצדיקים היא בבחינת חסד, להמשיך אור עליון מלמעלה למטה.
זהב – רומז לבעלי תשובה. זהב הוא בחינת הגבורה, כידוע ("מצפון – משמאל – זהב יאתה"). ועבודת בעלי התשובה היא בבחינת גבורה, להעלות לקדושה את הרע שדבק בהם.
נחושת – רומז לרשעים. נחושת מלשון נחש, אשר גרם לחטא עץ הדעת, החטא הראשון, והוא שורש לכל החטאים שלאחר מכן.
לכן נבנה המשכן מכל שלוש המתכות ולא מזהב לבד.

(לקוטי שיחות כרך ו, עמ' 152-154)

* * *

גם תלמיד־חכם ועובד אלוקים אינו רשאי להחזיק עצמו בגדולה ולהבדיל עצמו מפשוטי העם; עליו לרדת מדרגתו ולקרובם. שהרי לבניית המשכן היה צורך לא רק ב'זהב' ו'כסף', אלא גם ב'נחושת'. ולאידך, אדם פשוט והדיוט לא יחשוב שאינו ראוי לגשת אל הקודש, שהרי המשכן נבנה גם מ'נחושת'.

(לקוטי שיחות כרך ו, עמ' 106)

וארבעים אדני כסף (כו,יט)

האדנים נעשו מתרומת "בקע לגולגולת", שהכול השתתפו בה במידה שווה. ואילו המשכן וכליו נעשו מתרומות "כפי נדבת ליבו" של כל אחד ואחד מישראל.
במה שונים האדנים משאר כלי המשכן?
כלי המשכן רומזים לעבודה בכוחות הנפש (היריעות – לכוחות המקיפים, רצון ועונג, והקרשים (שמידתם עשר אמות) – לעשר הכוחות הפנימיים של הנפש, שכל ומדות.
לעומת זאת, האדנים, שהיו החלק הנמוך ביותר במשכן, רומזים ל"עבודה" של קבלת עול מלכות שמים פשוטה, שאינה נשענת על שכל ורגש (אף־על־פי־כן, העבודה דקבלת־עול, "אדנים", היא היסוד לכל מלאכת המשכן, כי ראשית העבודה ושורשה היא קבלת־עול).
לכן שונה תרומת האדנים מתרומת שאר כלי המשכן: בעבודה פנימית יש הבדלים בין יהודי ליהודי, וכל אחד עובד לפי כוחותיו וחושיו. לכן התרומה של כלי המשכן הייתה כנדבת ליבו של כל אדם. אך בעניין היסודי של קבלת־עול, "אדנים", הכול שווים.

(לקוטי שיחות כרך א, עמ' 162)

הלכות ומנהגי חב"ד

כדי שיעשו באופן מסודר ובהצלחה, ובהדגשה מיוחדת ליהודים הנמצאים בבתי־זקנים, בתי־רופאים, בתי־האסורים, ובצבא [ומשטרה] בכל מקום, ועל־אחת־כמה־זוכמה בנוגע לצה"ל, שעומדים ומגינים בגופם במסירות־נפש ממש על גבול ארץ־ישראל. ו"שמחה פורץ גדר" תגרום הצלחה רבה בכל זה.

כמורכן יש להשתדל בעוד מועד לדאוג לנתינת צורכי הפורים לכל הזקוקים לכך.
זיכוי הרבים:

* המזככים את הרבים במקרא מגילה, יעדיפו את הקריאה ביום מן זו של הלילה, הן מפני שהציבור אינו מודע לה דיו, הן ועיקר מפני (וכדאי לפרסם) שהיא הקריאה העיקרית.⁷

"שתי המצוות: 'משלוח־מנות' ו'מתנות־לאביונים', מכיוון שהן עיקר בעניין הפורים, בנקל יותר לקיימן... ולכן החובה (והזכות) להשתדל ביותר... ולפרסם...:

"א) גודל מעלת מצוות אלו; ב) שנקל מאוד לקיימן; ג) שכל אחד ואחת שהגיעו לגיל מצוות מחוייבים בהן; ד) ולא עוד, אלא שגם הקטנים והקטנות שהגיעו לחינוך [ו"ספיקא לחומרא"], יקיימו בעצמם מצוות אלו.

הרבה מהצעירים סומכים על הדעה שאפשר לצאת ידי חובה על־ידי שההורים מקיימים מצוות אלו, אבל לצערנו קורה שגם הורים רבים אינם מקיימים זאת כראוי. על־כן, עם כל הכבוד הראוי, מתבקשים הרבנים, המחנכים וההורים, להזכיר לילדים שתחת השפעתם [בכל בתי־הספר מכל סוג]... לקיים באופן אישי את מצוות 'משלוח

הכנות לפורים¹:

בקשר למצוות ומבצעי חג הפורים, כתב הרבי: "אשר כל זה דורש זמן והכנה ופעולה – על־כל־פנים מתחיל מראש־החודש"², וכן: "כבכל דבר חשוב – צריכה להיות הכנה מבעוד מועד, על־כל־פנים מראש־החודש"³.

יש להתחיל ולהשלים מבעוד מועד את כל ההכנות הדרושות למבצע פורים בכל העולם כולו, שלא יישאר אפילו יהודי אחד בפניה נידחת בקצווי תבל שלא יהיה נכלל במבצע פורים.⁴

נוסף על קיום כל המצוות דימי הפורים על־ידי כל אחד ואחת, יש להרעיש ולפרסם בכל מקום ומקום, הן בחו"ל וכן (ועל־אחת־כמה־זוכמה) בארצנו הקדושה, על־דבר ההשתדלות שכל ענייני פורים יהיו באופן ד"ברוב עם הדרת מלך"⁵.

* בכמה תחפשויות וכובעי פורים (במיוחד של חיילים ושוטרים ממזרח אירופה) ובכובעי־חורף (קוצ'מע), נמצא שעטנז גמור. החכם עיניו בראשו לבודקם מראש במעבדת־שעטנז מוסמכת.⁶

מבצע פורים:

יש לעורר על ההכנות לענייני פורים (ואף בשבת, שהרי "מפקחין על צורכי ציבור בשבת"),

(1) מפאת אריכות הלוח בשבוע הבא, אנו מקדימים ומביאים כבר השבוע את הוראות הרבי בעניין 'מבצע פורים' וההכנות לקראתו.

(2) לקוטי שיחות כרך יא עמ' 340.

(3) ממכתב (כללי־פרטי) אדר"ח אדר תשמ"ב.

(4) משיחת ש"פ תרומה תנש"א ס"ז, ספר־השיחות ח"א עמ' 350.

בכמה שנים היה הרבי מקשר את ההתעוררות למבצע פורים' עם 'מבצע תורה', כמרו"ל 'ליהודים היתה אורה – זו תורה' ('אוצר מנהגי חב"ד', חודש אדר, עמ' רפו).

(5) משיחת ש"פ ויקרא תשמ"ט ס"ח, ספר־השיחות ח"א עמ' 335, ושם פירוט: במשתה ושמחה – שהולכים לשמח מבית לבית (מלבד ההשתתפות ברוב עם לאחר הסעודה עם בני משפחתו); במתנות לאביונים – לתת ברוב עם לגבאי או לקופה של צדקה (שהרי לעניים עצמם יש לתת בתכלית הזהירות בכבודם). וכל זה – כהוספה באחדות ישראל, הבאה כהכנה לסיים הגלות, עיי"ש.

(6) לוח 'דבר בעתו'.

(7) ראה שע"ת ס' תרפ"ז ס"ק א, ונטעי גבריאל פמ"ב ס"ו. אבל אם יש לו הזדמנות לשמוע בלילה, לא יותר עליה מפני החשש שמא עי"ז לא ירשו לו מחר לקרוא, ראה שו"ת רדב"ז ח"ד סי' יג, הובאה בקו"א לשר"ע אדמוה"ז סי' רעא ס"ק א, ובארוכה בקובץ 'התמים' החדש, גיליון כז עמ' 55 וש"נ.

מנות' ו'מתנות לאביונים', ביום הפורים:

ל'משלוח מנות' דרושים רק שני מיני מאכל, כגון תפוח וסוכרייה⁸; או מאכל ומשקה⁹, כגון פרוסת עוגה ומשקה קל. ו'מתנות לאביונים' אפשר לקיים בשתי פרוטות, פרוטה [קצת יותר מ'12 אג'] לכל אביון. ומובן שכל המרבה בצדקה הרי זה משוכח.

כשנותנים לחיילים וכדומה 'משלוח מנות', יש להקפיד לתת לאנשים בשם 'צעירי-חב"ד' ולנשים בשם 'נשי-חב"ד'¹⁰, וכדי שהם בעצמם יקיימו המצווה – יש להדריך את המנות (ויכולים לקיים זאת גם במנות המוכנות להם בחדר האוכל¹¹) ביניהם לבין עצמם, איש לרעהו ואשה לרעותה. כן יש לחלק להם מטבעות כדי שיקיימו 'מתנות לאביונים'.

(כה, לא)¹².

יום ראשון,

ז' באדר¹³

מוצאי שבת קודש: הערב כבר "אחר ז' ימים למוולד"¹⁴, וניתן לקדש את הלכנה לכתחילה. יש להשתדל להוסיף ביום זה בשמחה של תורה ובשמחה של מצווה, כיוון שנולד בו משה רבינו ע"ה, מושיען של ישראל¹⁵. בשבעה באדר – וכן בתפילת מנחה שלפניו – לא היו נשיאי חב"ד אומרים תחנון. זאת דווקא לאחר שעלו לנשיאות, אבל לא לפני זה¹⁶.

יום שלישי

ט' באדר

יום בוא כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע לדור בקביעות בארה"ב (בשנת ה'ש"ת). "יש לנצל יום סגולה זה... להוסיף ביתר שאת וביתר עוז בהפצת התורה בכלל, והפצת המעיינות חוצה בפרט, בכל מקום ומקום, בכל קצווי תבל... באופן של הוספה משנה לשנה..."¹⁷.

שבת קודש פרשת תרומה,

ו' באדר

בקריאת התורה, קריאת 'שלישי' מתחילה מפרשת המנורה: ועשית מנורת זהב טהור

(8) ממכתב המזכירות (אג"ק ח"כ עמ' קעז). ואולי הסוכריה היא שיעור-מינימום (ראה הדעות בנושא בילקוט יוסף ח"ה עמ' שכח של ובפסקי תשובות סי' תרצ"ה אות יח, וש"נ), וע"ד שביקש הרבי, מפני "חוסר האמצעים", תפילין "כשרים בלי כל פקפוק" אבל "קטנים" (אג"ק ח"ב עמ' כה). אבל למעשה, פעם אחת (באחת השנים תשל"ו-י?) כשהכניסו לרבי לדוגמא את ה'משלוח מנות' של צא"ח בניו-יורק, הגיב שאחת המנות היא "פחות מכשיעור", ועקב זאת פתחו והשלימו כמאה אלף חבילות מנות! (והעירוני שאולי ע"פ המבואר (שיחות קודש תשל"ו ח"א עמ' 565. ראה מגילה ז, רע"ב. ערוה"ש סי' תרצ"ה סט"ו) שהחשיבות תלויה לפי הנותן והמקבל, הרי לקטנים גם ממתק ב'זית' מצומצם חשוב, אבל לגדולים צריך יותר).

(9) אפשר גם שני מיני משקה, משנ"ב סי' תרצ"ה ס"ק כ.

(10) וגם דברי ההתעוררות לנשים – שיבואו מנשים דווקא ('אוצר' עמ' רפו, משיחת אדר"ח אדר תשל"ה).

(11) ועד"ז במאושפזים בבית-רפואה, דיירי בית-אבות, ותלמידים בפנימייה. ועצ"מ עה דין בניישיבה שאינם משלמים. ולכאורה יש ראייה לזה מדין בן סורר שגנב מאמו (סנהדרין עא,א) ומדין פת שעל השולחן ('אוח"ס' ששו, בשו"ע אדמוה"ו סט"ז), ומאידך צ"ע מדין אורח שקידש אשה במנה שלו, שלהרבה דעות מקודשת רק מספק (אה"ע סי' כח סי"ז, עיי"ש בב"ש, ובארוכה באוצר הפוסקים ס"ק צב). וראה בס' מצות מצוה פ"א ס"ט וש"נ.

(12) כך נקט הרבי בפשטות, התועודיות תשמ"ה ח"ג עמ' 1511, בלתי מוגה (כבחומשים הרגילים, ולא כבתנ"ך קורן). אגב, מכיון שהרבי נהג בקביעות לשמוע קרה"ת ולקרוא ההפטרות מתוך חומש 'תורה תמימה' [משא"כ לשיחות-ר"ש השתמש ב'מקראות גדולות' (הוצאת 'חורב'?)], נהג הבעל-קורא בבית-חינוך, הרה"ח ר' מרדכי שוסטרמן ע"ה, לקרוא כחומש זה – שהוא 'מנהג מדינתנו' – בכל מקום שיש חילוקים בין הדפוסים השונים ואין הוראה אחרת (וכן מוקלט מפיו בראש קלטות קרה"ת שלו).

(13) ביום זה כתב משה רבינו ע"ה שנים-עשר ספרי-תורה ונתנם לכל השבטים, ועוד אחד שהניח בארון. וזוהו הוראה לחיזוק השליחות להגברת לימוד התורה מתוך קבלת-עול (לקוטי-שיחות כך כ"א עמ' 317. וראה 'היום יום' דהיום).

ביום זה נאמר הציווי לכל איש ישראל לכתוב ספר-תורה לעצמו. ביאור אודות אופן קיום מצווה זו למעשה לכל ישראל, בלקוטי-שיחות כך כ"ד עמ' 207 ואילך, ובלה"ק ב'שערי הלכה ומנהג' יו"ד סי' קיא.

(14) לשון אדה"ז בסידורו, דהיינו מתחילת היממה השביעית (ראה 'התקשרות' תנ"ד).

(15) 'התועודיות' תשמ"ח ח"ב עמ' 388. תשמ"ו ח"ב עמ' 589.

(16) ספר-המנהגים עמ' 72, מרשימותיו של הרבי.

(17) משיחת ט' אדר ה'תש"נ, סה"ש תש"נ ח"א עמ' 332. וראה גם

יום חמישי

י"א באדר – תענית אסתר¹⁸ (מוקדם)

(בחזרת הש"ץ) 'עננו' בברכה בפני עצמה בין ברכת 'גואל ישראל' לברכת 'רפאנו', "אם יש בבית הכנסת אף רק שלושה מתענים"²⁵. ואם אין, אומר ב'שומע תפילה'²⁶.
סליחות²⁷:

רגילים לאומרן בעמידה²⁸, ובמיוחד: אשמנו, י"ג מידות, שמע קולנו, וכן אבינו מלכנו. מנהגנו לאומרן אחרי אמירת תחנון, 'והוא רחום' ו'שומר ישראל'²⁹, בסדר דלהלן³⁰:
קווה קיווינו / כרחם / אלוקינו ואלוקי אבותינו, אדם בקום³¹ / א"ל מלך³², ויעבור / כי

חולה (אפילו שאין בו סכנה)¹⁹, מעוברת ומניקה²⁰, ויולדת כל ל' יום²¹ – פטורים מהתענית²². מי שלא ישן, מותר לו לאכול עד שיעלה עמוד השחר²³. השוכב לישון ובדעתו להשכים לאכול או לשתות, יתנה בפירוש לפני השינה שיוכל לאכול או לשתות. ואם רגיל לשתות בקומו, אין צריך להתנות לשתיה²⁴.
הציבור אומר 'עננו' רק במנחה. הש"ץ אומר

25 ספר המנהגים עמ' 45, וש"נ לפסקי דינים לאדמו"ר הצמח" צדק או"ח סי' תקס"ו ולשו"ת שלו שער המילואים סי"ח, עיי"ש. ואף באג"ק חט"ז עמ' שיג ובהגהות הרבי ללוח כולל"חב"ד תשט"ז (הובא בלוח זה להיום) מעתיק הרבי רק "ג' מתענים" ללא איזכור ה"שבעה שאכלו" כלל (וראה 'התקשרות' גיליון לג עמ' 18).

26 משנה ברורה סי' תקס"ו ס"ק יג.
27 סידור תהלת ה' (הישן) עמ' 359. החדש – עמ' 394. גם כשיש חתן בבית הכנסת אין נמנעים מאמירת סליחות (ראה בלוח השבוע' תשנ"ד הערה 10), אס"כ נמנעים מאמירת תחנון, 'והוא רחום', 'אל ארך אפים' ו'אבינו מלכנו'.
28 מובא מס' קיצור של"ה.

29 כך נהגו תמיד במניין של הרבי בתענית ציבור שחלה בימי שני וחמישי (ואינו דומה לסדר הסליחות דצום גדליה, כי שם נכלל 'שומר ישראל' בנוסח הסליחות' עצמן).
30 ע"פ לוח כולל"חב"ד, ספר המנהגים עמ' 53, ו'ליקוט טעמים ומקורות' מכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו הנדפס בסוף 'סדר הסליחות על-פי מנהג חב"ד'.

31 בפיטו זה, בבית ד"ה "מקשיב דבר שקר", נדפס אצלנו: "סדר להשתמש בשונים..." (וכן בסידור אוצר התפילות, בניקוד שונה), ולכאורה צ"ל: "סרר" [מלשון "בן סורר ומורה"], כמ"ש בסידורים: יעב"ץ (המקורי, הוצאת אשכול ח"ב עמ' תקכ"ז) ועבודת ישראל (עמ' 619).

32 בסידור 'תורה אור' עמ' 372, בסליחות דשני וחמישי, תענית ציבור וכו' – נדפס בו "כמו שהודעת", וכן צולם בסידורי תהלת ה' הישנים (וכ"ה בסליחות שבסידורים: סידור ונציא רפ"ד (סה, ב), סידור הארז"ל לר' אשר (ק, א), יעב"ץ, עבודת ישראל ואוצר התפילות). ואילו במחזור השלם וב'סליחות – מנהג חב"ד (כבסידור הארז"ל להר"ש מרשקוב (קד, א)), נדפס תמיד "כהודעת". בגיליונות קודמים של לוח זה כתבתי לתקן זאת גם בסליחות שבסידורים, וכן תוקן בסידורי 'תהלת ה' החדשים בהוצאת קה"ת ארה"ק, אך העירוני שבהקלטות מתפילת הרבי בסליחות לעשרה בטבת ניתן לשמוע בירור "כמו שהודעת" (התות השיל"ן במבטא רבינו ניכרת למדי), ויש לבדוק בשאר התעניות.

בסה"ש תשמ"ט ח"ב עמ' 544, תנש"א ח"א עמ' 361, 'והתועדויות' תשמ"ה ח"ב עמ' 1321 (לא מצאתי מאומה על יום זה בס' 'שערי המועדים – חודש אדר', ובוודאי ישלימו במהדורות הבעל"ט).

18 טעם מחדש בשם 'תענית אסתר', ראה בלקוטי שיחות כרך ו עמ' 371.

19 רמ"א סי' תרפ"ו ס"א. וכן המצטער הרבה מכאב עיניים (שם), וזקנים ושושי-כח (כה"ח תק"נ ס"ק ו).

20 רמ"א שם. והיינו במעוברת אחר מ' יום או שמרגשת חולשה יתירה, ומניקה – בפועל (ראה נטעי-גבריאל בין המצרים פ"ה, וש"נ).

21 דינה כחולה (שו"ע אדה"ז סי' של ס"ה), נטעי-גבריאל שם.
22 לעניין חתן וכלה בז' ימי המשטה בתענית זו דנו בפוסקים, ורבים מקילין. ראה משנ"ב סי' תרפ"ו בשערי-הציון ס"ק טז, כף-החיים תקמ"ט סק"י ותרפ"ו סקט"ז וס"ק כח, קיצושו"ע סי' קמא ס"ב, יחווה"דעת ח"ב סי' עח, נטעי-גבריאל נישואין ח"ב פכ"ה ס"ג ושי"נ.

23 בסידור אדמוה"ז 'סדר ספירת העומר' כ' שהצום מתחיל בעלות השחר. (וראה בזה: אגה"פ פ"ג, לקו"ש כרך כב עמ' 313 ו'התקשרות' גיליון קא עמ' 17 בשם הרבי, שהאמור שם לשעה מוקדמת יותר מדבר רק בתענית-תשובה (וע"ע שיחות-קודש – בלתי מוגה – תשנ"ב ח"ב עמ' 494 ע"י ציון 12). אמנם במקור הדין שהרבי מציין שם בתוספתא תענית פ"ב ה"ה הוא בתענית גשמים, ובגמ' פסחים ב, איתא ע"ז "תענית ציבור" סתם, וברש"י תענית יב סע"א "בכל תענית שהוא אוכל משתחשך, ואפילו בתענית יחיד", וברמב"ם הל' תענית פ"א ה"ח הובא בב"י ושו"ע סי' תקס"ד נפסק שהדין שווה בכל תענית שאוכלין בה בלילה "בין ציבור בין יחיד" – ואולי כיוון שהנושא מוקשה "הבו דלא להוסיף עלה", ובפרט שברש"י הנ"ל משמע שתענית ציבור קלה יותר מתענית יחיד).

24 שו"ע סי' תקס"ד ונו"כ. בכף-החיים שם ס"ק ז אוסר זאת משום אכילה לפני עלות השחר, אבל באג"ק כ"ק אדמו"ר ח"ג עמ' עה איתא, שגם לפי האוסרים זאת בכלל על-פי הוזהר, מותר לכל הדיעות באם עושה זאת לרפואה, לכוון דעתו בתפילה וכיוצא בזה.

מי שאינו מתענה, לא יקראוהו לעלות לתורה⁴¹.
ואם קראוהו, וצר לו להודיע זאת מפני חילול השם
– יעלה⁴².

את הפסוקים: "שוב מחרון אפך..."/, "ה' ה'
אֵל רחום... ונקה", "וסלחת לעווננו" – אומר
הציבור בקול רם ורק אחר שסיימו, אומרם הקורא
בתורה⁴³. כשעלה הרבי לתורה, התחיל לאומרם
יחד עם הציבור⁴⁴.

בקריאת הפסוק "ויקרא בשם ה'" (וכן
כשאומרים אותו בתפילה) יש להפסיק מעט
בין "בשם" ל-"ה'", כי בפסוק מופיע תחת המלה
"בשם" טעם מפסיק, הטעם 'טיפחא'⁴⁵.

מחצית השקל:

נותנים 'מחצית השקל' לצדקה [ובפרט לבית
הכנסת ובית המדרש, שהם בדוגמת המשכן
והמקדש⁴⁶] ביום התענית⁴⁷ לפני מנחה⁴⁸, זכר
למחצית השקל הקשורה לנס פורים, "הקדים
שקליהן לשקליו"⁴⁹.

41 שו"ע סי' תקס"ו ס"ו בשם יש מי שאומר, והובא למעשה
בשו"ת צמח צדק (שער המילואים ח"א סי' י, ובמהדורת
תשנ"ד או"ח סי' ק).

42 במשנ"ב ס"ק כ הביא מסידור דרך החיים דה"ה למי שאין
בדעתו להשלים התענית, ויש מקילין בזה (שערי אפרים ש"א
ס"ט רק במקום צורך גדול, ובשו"ת שואל ומשיב תניא ח"ב
סי' נח ושו"ת אפרקטא דעניא סי' עז מקילין בכלל, ולכאורה
כן משמע משו"ת הצ"צ הנ"ל המביא לצירוף גם "זי שאכלו
פחות מכשיעור" שהרי מדובר שאח"כ יאכלו כרגיל).

43 לוח כולל חב"ד בצום גדליה, ממשנה בברורה סי' תקס"ו
סוף ס"ק כא ושו"ת מנחת אלעזר ח"ב סי' עד.

44 שערי אפרים שער ח סעיף קז.
45 וסיים עם הש"ץ, 'התקשרות גיליון מ ס"ע 18. ודלא כמ"ש
בשערי אפרים שם, שאומר רק עם הש"ץ.

46 לוח כולל חב"ד, צום גדליה. משא"כ ב'איל ארך אפיים',
שהוא סיפור דברים, נהוג בין אנ"ש, וכן נהג הרבי, שלא
להפסיק בינתיים.

47 משיחות ש"פ שקלים תשכ"ד ותשמ"ב. אך אין בזה ח"ו
משום שלילת תניית צדקה זו לעניים כפשוטה, ראה סה"ש
תש"נ ח"א עמ' 303 (לקוטי שיחות ח"א עמ' 182, וסה"ש
תנש"א ח"א עמ' 320) – 'אוצר' עמ' רג. כשמניחים הגבאים
קערה, רצוי לציין בה במפורש לאיזו מטרה נותנים בה.

48 ספר המנהגים – מנהגי פורים. ובלוח כולל חב"ד כתב
שבירושלים נותנים זאת ביום י"ד קודם המנחה – גם השנה.

49 לוח כולל חב"ד, ע"פ הרמ"א סי' תרצ"ד ס"א ממנהי"ל.

49 ספר המנהגים תש"נ ח"א עמ' 299.

עמך/ כרחם/ אלוקינו ואלוקי אבותינו, אתה האֵל
/ אֵל מלך, ויעבור / במתי מספר³³ / אֵל מלך,
ויעבור / זכור רחמיך³⁴ / זכור לנו ברית אבות /
זכור לנו ברית ראשונים / שמע קולנו³⁵ / משיח
צדקך³⁶ / אֵל רחום שמך / עננו ה' עננו / מי
שענה לאברהם / רחמנא דעני³⁷ / 'אבינו מלכנו'
הארוך³⁸, ובו: 'ברך עלינו שנה טובה'; 'זכרנו ל...'
[ולא 'זכרנו בספר...'³⁹] / ואנחנו לא נדע / חצי
קדיש.

קריאת התורה:

קוראים 'זיחל' בשחרית ובמנחה גם אם יש רק
שלושה מתענים⁴⁰.

33 פיוט מסוג 'פזמון'. בסוף 'פזמון' "ברובם המכריע של
סליחות הנדפסות – חוזרים חלק מחרוזת הראשון בין חרוז
לחרוז" ובסוף הפיוט חוזרים את כל החרוז הראשון (הערה 4
בליקוט טעמים ומקורות ה"ל), אך במראות קודש מתענית
אסתר תשמ"ח ברור שהרבי חזר את כל החרוז הראשון גם בין
כל בית ובית.

34 סידור תהלת ה' ה"ל עמ' 347. וצ"ל 'פקדנו בישועתך', ללא
וא"ו, כבפסוק, וכן נדפס ב'סליחות – מנהג חב"ד'.

35 פותחים הארון ואומרים פסוק אחר פסוק, חזן וקהל,
עד הפסוק 'אל תעזבנו' ולא עד בכלל. ואחרי "אתה תענה, ה'
אלוקינו" סוגרים הארון.

36 מדלגים "או"א... אשמנו... סרגו..." כיוון שכבר אמרו זאת
בנוסח התפילה, ע"פ דברי הארז"ל שלא לומר פעמיים וידוי
באותה תפילה. הרבי בהיותו ש"ץ היה מדלג גם 'הרשענו
ופשענו', כנראה מפני שגם זה (חלק מן הוידוי).

37 כשהיה הרבי מתפלל עם הציבור (כגון בעברו לפני התיבה
בשנות האבילות תשכ"ה ותשמ"ח), לא היה אומר 'אשמנו',
כיוון שכבר אמרו בסדר התפילה, אך בשנת תשכ"ו יצא רק
לאמירת ה'סליחות', ואז אמר 'אשמנו' מפני שלא היה זה אצלו
בסדר התפילה ('אוצר' עמ' רג).

38 במניין של הרבי נהגו לנגן תפילה זו בסיום הסליחות (ספר
הניגונים, ניגון רמז).

39 במניין של הרבי נהגו לנגן: "אבינו מלכנו, אין לנו מלך אלא
אתה" (ספר הניגונים, ניגון ו).

אין מנהגנו לומר חלק מ'אבינו מלכנו' פסוק בפסוק קהל וחזן,
אלא אומרים כולו יחדיו מתחילה ועד סוף ('אוצר' אלולת-שרי
עמ' קב).

בסידורי תורה אור ותהלת-ה', והחל משנת תשמ"ט גם במחזור
השלם, נדפס: זְכוּיּוּת, וזאת ע"פ לוח התיקון לסידור תו"א (ני.
תש"א – ובניגוד לסידורים הישנים) – 'אוצר מנהגי חב"ד' שם
עמ' קא.

39 ספר המנהגים עמ' 45.

40 ספר המנהגים שם.

התפילה – "בשעה מאוחרת"⁵³. וידבר וקטורת, אשרי, חצי קדיש, קריאת 'ויחל' כבשחרית, לשלושה עולים, והשלישי הוא המפטיר, ואין אומרים לאחריה חצי קדיש. מפטירים "דרשו ה' בהמצאו", ומברך אחר־כך שלוש ברכות עד 'מגן דוד'. יהללו, חצי קדיש⁵⁴.

גם היחיד אומר 'עננו' בשומע תפילה, ללא חתימה, ומסיים "כי אתה שומע", ואם שכח (וכבר אמר שם ה' דסיום הברכה) אומרו בלא חתימה אחרי 'אלוקי נצור' קודם 'היו לרצון' האחרון, והש"ץ אומרו כבשחרית בין 'גואל ישראל' ל'רפאנו'. הנוהגים נשיאת כפיים בכל יום, נושאים כפיים בתפילה זו⁵⁵, וכשאין נושאים כפיים אומר הש"ץ ברכת כוהנים.

היום אומרים תחנון, ו'אבינו מלכנו'⁵⁶. הרבי חידש את המנהג הישן (שמקורו במשנה) לומר "דברי כיבושין" אחרי מנחה דתענית ציבור: "כדאי לעורר על המנהג הנ"ל, שבמקומות שאפשר לפעול זאת, יאמרו אחרי מנחה (כמה מילים, לכל הפחות) 'דברי כיבושין', או מזמור תהילים המתאים לעניינים אלו, ובמקומות שמצד טירחא דציבורא [או מצד ביטול מלאכה, וכיוצא בזה] אי אפשר לפעול זאת – עלי־כל פנים יהרהרו במחשבה עניין של 'דברי כיבושין', ומאחר ש'רחמנא ליבא בעי' – ובפרט עניינים הקשורים בתשובה, ש'עיקר התשובה בלב' – הרי 'מחשבה

כל אחד נותן שלושה מטבעות של 'מחצית' מן המטבע הקבוע באותו מקום ובאותו זמן [בארה"ק ת"ו בימינו: שלושה חצאי שקלים]⁵⁰, ומנהג זה כולל את כל ישראל, ועל־כל־פנים – כל אחד מבין עשרים שנה ומעלה, או החל מי"ג שנה. ומה טוב ומה נעים – שיחנכו גם קטנים לתת ג' מחצית השקל מכספם [ו'מפורסם המנהג לתת גם עבור כל בני הבית"⁵¹], ובאופן שההורים עוזרים להם, שיוכלו לתת זאת מתוך הרחבה, ושיישאר להם עוד מספיק כסף לצורכיהם, כך שלא יחסר להם כלום⁵².

מנחה:

50 רמ"א שם. בעבר לא היו בארה"ק מטבעות של 'מחצית', ולכן הורגלו לתת חצאי דולרים (ראה לוח עץ חיים, ופסקי תשובות ס' תרצ"ד הערה 25), אבל כעת אין טעם לזה. כמורכב לא מצאתי טעם לזה שיש הנותנים ג' פעמים ג' מחציות.

מחשבים לזה: א) ברמ"א או"ח ר"ס תרצ"ד – כנגד ג' פעמים שכתוב 'תרומה' בפרשת שקלים. ב) רמז לשלושת ימים עצמו בימי אסתר, כדאיתא בספרים [מטה־משה ס' תשנ"ו, אליה־רבה ס' תקס"ו ס"ק ב] שביום התענית יש ליתן סכום הסעודות לצדקה, כדי שמה שאינו אוכל ושותה באותו יום אכן יעלה לקדושה ממש – 'שערי המועדים' אדר, עמ' קמה. ג) ע"ד "אוריין תליתאי לעם תליתאי" רמז למתן־תורה בפורים "קיימו מה שקיבלו כבר", התועודיות נמש"א ח"ב עמ' 332.

ועניינה: נתינה בבת־אחת סכום השווה לכל – עבודה שלמעלה מגדרי האדם, 'התועודיות' תש"ג ח"ב עמ' 311.

51 מג"א ס' תרצ"ד ס"ק ג מהגהות מיימוניות, כף החיים שם ס"ק כו, 'דרכי חיים ושלוש' ס' תתמ"ג, שיחת תענית אסתר תשמ"ט – 'אוצר' עמ' רנג. – ולכאורה כאשר הם נותנים בעצמם, אין האב צריך לתת עבורם.

52 שיחות־קודש תשנ"ב ח"ב עמ' 787. ובספר־המנהגים שם, שהאדמו"ר נותן מחצית־השקל גם בעד הרבנית ובנים ובנות קטנים, ע"כ. וכמו ששינוי (שקלים פ"א מ"ה) "אם שקלו – מקבלים מהם".

אגב, מלשון הרבי "מחצית השקל" משמע כמנהג הרווח שאין נוהרין מלומר שנותנין ל"מחצית השקל", ולא כמ"ש בלוח א"י ועוד לומר דווקא "זכר למחצית השקל" (ע"ד החשש "שלא לייחד בשר לפסח" בס' תסט, ובעניינינו – ע"פ מסכת סופרים פכ"א ה"ד, סידור רע"ג, שו"ת גאוני מזרח ומערב ס' מ, שו"ת מהרש"ם ח"ב ס'י עד ועוד). והטעם נתבאר בשיחות־קודש תשכ"ו עמ' 219, כיוון שמוכח מהמג"ב ב"ב ט, א ורש"י ותוס' שם, וכן מהלימוד לעניני צדקה מהפסוק "כי באמונה הם עושים" שנאמר במחצית השקל – שגם מחצית השקל עניינה 'צדקה', עיי"ש. וראה גם לקוטי־שיחות חכ"א עמ' 469. סה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 287.

53 ספר־המנהגים עמ' 48 ובהערה – ע"פ הגמ' (תענית כו, סע"ב. הובאה להלכה בשו"ע אדה"ז ס' קכ"ט א), שבתעניות "שאין בהן נעילה" נוהגים להתפלל מנחה רק "סמוך לשקיעת החמה".

54 במראות־קודש נראה, (שגם) כאשר היה הרבי ש"ץ, התחיל את החצי־קדיש במנחת תענית־ציבור מייד לאחר סיום ברכות־ההפטרה (כדי למנוע הפסק, ע"ד מנהגו במנחת ש"ק), ותוך־כדי אמירתו אמרו 'יהללו' והחזירו את הס"ת לארון הקודש. ראה גם ב'סדור רבינו הזקן עם ציונים והערות' (להרב ראסקין) עמ' שכא.

55 לוח כולל־חב"ד בצום־גדליה, עשרה בטבת וכו', ובתענית זו נשמט. ולכאורה יש לנוהגים כך להקפיד עכ"פ כהספרדים שלא לישא כפיים אלא תוך חצי שעה שלפני השקיעה (כף־החיים שם ס"ק ז, ע"פ הב"ח. וראה ילקוטי־יוסף מועדים עמ' 550 וש"ג, ונטעי־גבריאל הל' בן־המצרים פי"ג ס"ו ושי"ט). לוח כולל־חב"ד.

טובה, הקדוש-ברוך הוא מצרפה למעשה⁵⁷.

יום שישי

י"ב באדר

שמו"ת⁵⁹.

אין להביא את המגילה לבית-הכנסת בשבת
מבעוד יום, אף במקום שיש בו עירוב, משום הכנה
משבת לחול⁶⁰, ורצוי שלא לטלטלה כלל השבת⁶¹.

בקריאת שניים מקרא ואחד תרגום, למנהג
רבותינו נשיאינו, קוראים ביום שישי אחר חצות
את ההפטרה של פרשת השבוע – תצווה: 'אתה
בן אדם...! למנהגנו, קוראים אחר-כך את הפטרת
פרשת זכור: 'כה אמר ה', פקדתי...'⁵⁸. למנהג
רבותינו נשיאינו, קוראים הפטרה זו בשבת לפני
תפילת שחרית, אחרי שקוראים שוב את ה'שביעי',

(57) לקוטי-שיחות כרך כ' עמ' 352, וש"נ. וחבל שככל הידוע,
טרם הונהג הדבר בפועל אפילו בין אנ"ש (מלבד הצפייה
במראות-קודש במקום שאפשר).

(58) היום יום, ל' סיוון. ספר המנהגים עמ' 25.

(59) היום יום, ד' טבת.

(60) בלוח כולל-חב"ד כתב להתיר אם יעיין בה קצת דרך לימוד,
אבל מדברי הרבי לא משמע כן.

(61) ראה דברי הרבי בנדון (בשיחת ש"פ תצוה תשט"ז ס"ט, בלתי
מוגה, תורת מנחם חט"ז עמ' 114, אסר רק החל מפלג המנחה, כיוון
שבשעת הדחק מותר לקוראה אז. ובשיחה מוגהת בסה"ש תש"נ
ח"א עמ' 351 אסר בשבת בכלל ולא הזכיר 'פלג המנחה').

בשיחות תש"נ שם, הוסיף: "ויש לחקור בנוגע להכנת המגילה
מערב שבת – האם כדאי להוציא את המגילה ממקומה הקבוע
בכל השנה כולה ולהניחה במקום עראי במשך כל יום השבת (אף
שאין זה דרך כבוד) כדי שתהא מוכנה מיד להקריאה במוצאי שבת,
ללא טירחא דציבורא שיצטרכו לילך ולהביא המגילה לביהכ"נ".

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש